

ea, quæ homini conducunt, offerre. Scito igitur (*pergit Senex*) fundamento, non solum animalia omnia, sed etiam hominem ipsum ex duobus facultatibus quidem diuersis, vsu verò consentientibus constare IGNE nimirum, & AQUA: quæ duo simul iuncta, tum alijs omnibus, tum sibi inuicem satis esse: Alterum verò seorsim, neque sibi, neque cuiquam alteri satis esse posse. Horum igitur vtrumque hanc obtinere facultatem ignem siquidem omnia semper mouere, aquam verò omnia perpetuò nutrire.

Ignis primum Natura principium. Cap. 2.

Hippocraticum hunc Naturæ ignem, nemo sibi à luce cælesti alienum fingat. Sacer enim Philosophus in Genesi non ignis, sed lucis mentionem facit. Hunc duplicem esse quilibet prudens animus coniectare facile potest, vniuersalem nimirum, & particularem, siue indiuiduum.

Ignis vniuersalis fontem in Sole esse testatur Hermes inquiring, omnium formarum naturalium pater est Sol. Exindè per omnes
par-

MORB. PRINCEPS. 295

partes vniuersi vndique diffunditur . Et Hippoc. omnia in totum *lib. de carnibus.*
 gubernat hæc, & illa, nec vnquam
 quiescit . Alijque Philosophi illum
 tanquam Animam mundi, Naturæ
 Motorem, generandique facultatem
 inspirantem admirati sunt :
 estque Naturæ perpetuus motor
 cognoscitur solummodo ex eius
 operationibus atq; mutationibus :
 quarè oculis carneis visibilis nullo
 pacto est, nisi ad placitum (vt vult
 Cosmopolita) artificis ; attamen
 per Philosophum corporum Cælestium
 propensiones, ac virtutes suauiter
 mouet, globum hunc nostrum rerum
 generationi destinatum pullifico
 semine imprægnat, fouetque
 implicatas explicat naturæ vires,
 elementa miscet, materiam informat,
 ac omnibus seminibus vires infundit ;
 ideòque ab Hippocr. hoc titulo vocatur
 calidum sc. atque immortale, quod
 voluit cuncta intelligere, ornare,
 videre, & audire, sentireque omnia
 tam præsentia, quam futura . Et
 Orpheus cecinit in hymnis : *Nam
 tua naturam rerum prudentia
 mutat.* Ex hac igitur vna re cuncta
 in Natura fluxisse cum Philosophis
 credendum est . Itaque nemo miretur,
 cur Sol æternus præ-

lib. de carnibus

stantissimam scil. sui ipsius imaginem, cuius ipse sculptor est, Solem caelestem tantis dotibus condecorauit? in eo enim tabernaculum suum stabilire decreuit.

Admirandum sanè arcanum naturæ, quæ vnico instrumento contrarias efficit operationes: generat scil. & corrumpit, soluit, & coagulat, vt in cancrorum lapidibus manifestè elucet: plumbum mollitie donat, quam ferro adimit. In summa, perficit, & destruit, cuius destructionis causam Poeta temporis edacitati deuouet. Hanc verò Hippocratici Philosophi ab vnico insensibili, ac inuisibili acido spiritu, vnico Solis filio proficisci, re ipsa cognoscunt; eiusmodi inuisibilis spiritus acidus summo in silentio cuncta componit, & ornat, perficit, & deuorat, ac contumit; idque non solum intelligendum est de animalibus, ac quibusuis vegetabilibus, verum etiam de solidissimis lapidibus, atque metallis, lentissima licet ruina; ideòque à Paracelso Heluetico idiome fuit Al-gaist appellatus, quæ dictio totum spiritum sonat: hic post suam coagulationem melior est habendus per Cosmopolitam terram vniuersa. Helmont verò sibi per-

*lib. de viri-
bus mem-
brorū cap.
de Hepate.*

MORB. PRINCEPS. 297

persuasit, distillari ex mercurio aqueum liquorem, quo cum corpora omnia tangibilia reduci posse in primam materiam, huncque Paracelsum barbaro vocabulo more suo Alkahest vocasse. Si verò verbum distillari accipiatur in sensu mystico, tunc iuxta veterum sententiam non ineptè locutus est, nam (vt paucis multa concludam) efficacem esse tradiderunt in fructus globi inferioris, necnon spiritus sublunares miraculosè, omnes: de quo plura proferre nostri instituti non est.

Particularem autem hunc ignē cuiuslibet mixto, ac indiuiduo, inuisibiliter quidem non tamen imperceptibiliter inesse ac viuere, suamque particularem scientiam habere nobis fatendum est, hicque est ille idem, qui ab Hippocrate spiritus, flatus, ventus, & aer est appellatus, cuius verba hūc ad ponere minimè grauabor: fundamentum enim continent Antiquissimæ Medicinæ. Sic enim habent.

Spiritus quidem, qui in corporibus sunt, flatus vocatur, qui verò extra corpus sunt, aer, qui sanè maximus est in omnibus, quæ corpori accidunt, & Auctor, & do-

*Ignis partū
cularis*

lib. de flatibus

minus . Quarè operæ pretium est eius potentiam diligentius perspicere. Ventus enim ipsius aeris fluctus, & vnda existit. Quando igitur multus aer fortes fluctus facit, tunc, & arbores radicitus euelluntur, & mare vndis exæstuat, spirituum potentia ita cogente, & naues onerariæ in altum iactantur; talem itaque vim in ista exercet, etiamsi oculis minimè sit conspicuus, & tantum consideratione cognoscatur, & effectui suo fiat manifestus. *Quid autem sine hoc sit eandem, aut cui rei non adest? Omne enim, quod inter Calum, & terram est, spiritu repletum est.* Hic & Hyemis, & æstatis causa est. In Hyeme quidem frigidus, & condensatus, in æstate autem mitis, & tranquillus. Quin, & Solis, & Lunæ, & Astrorum omnium cursus per hunc spiritum procedunt. Etenim igni spiritus nutrimentum præbet, quo si ignis priuetur, vivere non possit. Et Solis perpetuum cursum aer perpetuus, & tenuis conseruat. Verum neque mare ipsum spiritus exfors esse omnibus manifestum esse puto, non enim vivere natantia animantia possent, si non spiritu participarent, si non per aquam, & ex aqua spiritum

MORB. PRINCEPS. 299

tum attraherent : Et Lunæ in eo
sedes est , ac fundamentum , hicq;
terræ vehiculum , neque quicquã
vsquam spiritu huius est vacuum.
Atque hætenus quidem quan-
tum aer alijs commodet, diximus.
Mortalibus autem vitæ , & mor-
borum ægrotis, solus is est Autor .
Hæc Hippoc.

Hic particularis spiritus veluti
riuuulus emanans ab illo vniuersali
omnia ad amussim in sui Micro-
cosmo peragit , quæ Pater eius Sol
in Macrocosmo operatur : vbi
enim calor spontaneus , Motus
naturalis , aut vita hospiratur , ibi
suum ignem Naturam occultasse
suademur , quem Senex clariore *de diata*
sermone his sequentibus verbis de
clarauit.

Homo , inquit , frumentum
tundit, lauat, molit, eoque igne
subactõ vtitur : neque vehementi
quidem igne in corpore confla-
tur, verum molli ac lento . Ex di-
ctis igitur lucet Hippoc. non tantis
laudibus extollere artificialem ,
comburentem , ac depredantem
ignem , quem excelsi ingenii Lul-
lius inter gygantes , & mundi ti-
rannos connumerat , sed igneum
benigni caloris spiritum , qui lu-
minis, calorisque viuifici , non so-

lum panem vel frumentum inspiratione beat, sed insuper ipsius panis portionem in spirituale alimentum totius individui præparat, atque transmutat.

Quemadmodum enim ignis vniuersalis ex Sole in omnes vniuersi partes diffunditur, iisque vitam, actionesque communicat, ac conseruat: ita etiam ignis particularis microcosmi cuiuslibet (licet hic solum loquatur senex de Homine, vt absoluto vniuersi imaginiculo) ex corde vt Sole humano, & vitæ humanæ sede fluit per vniuersum corpus, in illo enim reconditur semen omnium partium (vt paulatim enodabitur) tam solidarum, quam fluidarum: hic à principio statim vi illa multiplicatiua à summo opifice fuit ditatus, *quam si non haberet non posset augere quicquam*: In sano enim ventriculo se cibo sumpto immiscet, quem tandem peracta operatione in liquidam sequacem substantiam, vitalemque succum vulgato nomine chylum reducit, quo indies proprium individuum reficiendo multiplicat, in vtero factum, in ouo pullum effingit, in oculis videt, in digitum extremitatibus tangit, in auribus audit, in lingua

Hippoc.

MORB. PRINCEPS. 301

lingua gustat , in hepate propter creditam ibi antiquitū sanguificationem, spiritum naturalem cudit, in renibus urinam segregat, in vngue vnguificat , in capillis (qui non sunt vulgo ex excrementis Naturæ, sed veræ, prudentis, vitalisque accretionis productum , vt morbosa Polonica Plica testatur) capillificat (sit venia verbo) idem de cæteris succis concretis , organisque intelligendum est . *Quid tandem sine hoc fit, aut cui rei non inest, & adest?* Omne enim, quod inter Cælum , & terram includitur acidō spiritu hoc repletum est . Vel mensculus quidem suū ventriculum, seu insitum ignem, fermentum vitale , vel specialem operatorem (voea vt lubet) nactus est, *qui agenda intelligit, & intellecta peragit*, idēque omnia iuxta suam prudentiam exornare potis est . Ad summum ignis cuncta, *Hippocrat. lib. 1. de ad uniuersi imitationem*, parua cum magnis , & magna cum paruis, disponit, atque componit : in hoc enim sita sunt prudentia, incrementum, motus, imminutio, permutatio, somnus, & vigilia &c. Hic vno verbo omnia in totum, & singulatim gubernat, & hæc, & illa,

la, nec vnquam quiescit.

Proindè hunc igneum, gnarumque spiritum cuncta sibi agenda scientem veteribus, vetustissimisque Philosophiæ principibus diuinum, atque cœlestem nominare in votis fuit. Hinc *Senex*: *Nosce hominibus conuenit, non aliunde nobis voluptates, lætitiæ, risus, & iocos, quam hinc contingere*, nimirum quando spiritus dictus in suo primordiali statu, salina scilicet pinguique volatilitate permanet. *Itemque dolores, molestias, tristitias, & eiulatus*: quando nimirum per feruoris excandescentiam in causticam naturam deflectit, non secus, quam supra dictus Hippoc. ignis mollis in frumenti grano per artificiosam fermentationem exaltatus in flammeum sulphureum ardens, & causticum degenerat: Quem tamen magnifici domini tanquam nefandum, quod vel faxeus stupor excuderit, vel vesana ebrietas vomituriens reiecerit, & cantu, & risu ridiculo, & rustico deturpant, eijciunt, explodunt.

Horum conatus omnes me placida mente negligere hortatur Doctor meus, inquiens: *Observare maximè oportet, ne cum similibus*

*de morbo
sacro*

*Podagra
dolor. ex a-
sido exuren-
te, & cau-
sico*

MORB. PRINCEPS. 303

bus plebeis, de rebus illis ignotis, sed tantum necessarijs confabularis: submersi enim sunt in profundo ignorantiae, & praedicta minime percipiunt; ita ut se medici nomine indignos re ipsa comprobent; Merito igitur eorum mendacem, ac petulantem linguam vetustissima scientia refrœnavimus: eoque ipso ostendimus divinum hunc, atque caelestem ignem (timore abiecto) **FILIVM** iure dici **SOLIS**, atque vicarium, & non tantum omnium rerum agendarum gnarum, sed insuper etiam acidum esse, ac pinguem Auctoritate, ratione, & manuali experientia in antiquissimae medicinae gloriam, & obtrectantium oblatrantiumque erubescerentiam usque intrepidè, in Clavi nostra firmavimus, quò veritatis amantem lectorem remittimus, ne semel dicta saepius cum tædio repetamus: Itaque nisi in eius principio pinguis, & acidus, rerumq; agendarum gnarus esset, in subsequuturis fructibus, dictae virtutes, proprietatesque palam non patefierent. Sed de igne satis, cui, dum seorsim, neque sibi, neque alijs prodest, ideo comes aqua est in auxilium adiungenda.

*praecipio:
libello*

omnium rerum firmum, est acidum invisibile

diata

Aqua

*Aqua secundum Naturæ prin-
cipium. Cap. 3.*

IGni obedit aqua, & est natura media inter densum, & tenue, inter terram, & aerem: menstruum naturæ, corpus volatile multiplicem induens figuram. Luna, inquit Hermes, est humorum domina, atque rerum mater.

O mirabilis Natura, *exclamat* Cosmopolita, quæ nouit ex aqua in terra fructus producere mirabiles, & ex aere illis suppeditare vitam. Ecquis vnquam crederet simplicem nubis aquam in se continere omnia, quæ mundus habet, lapides duros, salia, terram, ignem, cum tamen per se simplex appareat aqua? Aqua inquam femineæ Naturæ, simplex, vacui impatiens, ab initio volatilis facta fuit, vt peruius aer eius eleuatos vapores in nubium regione exciperet, in illa (veluti in spongia) spirituale nectar **FILII SOLIS**, quem *ventus in ventre suo portat*, imbibitur, & vt masculinum formale, vniuersaleque principium avidissimè, & magnetica quadam vi ad se trahit, quo suscepto, aquæ intumescunt, & prolifico semine median-
te